

การตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์

การซื้อขายหลักทรัพย์ของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ จะกระทำผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์ อันประกอบด้วยผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งจะต้องเป็นบริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ หรือประกอบกิจการค้าหลักทรัพย์ และเป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการระดมเงินทุนของธุรกิจต่าง ๆ โดยจะเป็นไปในรูปของการออกหุ้นเพื่อจำหน่ายแก่มหาชน เงินทุนเหล่านี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อไป นอกจากนี้จะเป็นแหล่งในการระดมเงินทุนแล้ว การเปิดให้มหาชนมีโอกาสในการเข้าถือหุ้นของกิจการต่าง ๆ ได้นี้ยังจะช่วยขจัดระบบการผูกขาดในการเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ ด้วย
2. เพื่อประกอบกิจการตลาดหลักทรัพย์ โดยการเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์ประเภท หุ้นสามัญ หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตราสารอื่น ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ และเพื่อช่วยควบคุมให้มีการซื้อขายกันอย่างมีระเบียบและยุติธรรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์จำนวน 9 คน ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง 4 คน กรรมการที่แต่งตั้งโดยบริษัทสมาชิก 4 คน และผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่งอีก 1 คน

ประเภทและชนิดของหลักทรัพย์

ตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 หลักทรัพย์ที่จะนำมาซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ได้จะต้องเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียน หรือหลักทรัพย์รับอนุญาตจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อน จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจึงอาจแบ่งประเภทของหลักทรัพย์ออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. หลักทรัพย์จดทะเบียน หมายถึงหลักทรัพย์ที่ได้จดทะเบียนไว้กับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยหลักทรัพย์และบริษัทหลักทรัพย์ผู้ออกหลักทรัพย์นั้นจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการคลัง บริษัทผู้ออกหลักทรัพย์จดทะเบียนไว้กับตลาดหลักทรัพย์นี้จะได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษทางภาษีมากกว่าบริษัทที่ไม่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์โดยจะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเพียงร้อยละ 30 ของกำไรทางภาษี ในขณะที่นิติบุคคลทั่วไปจะต้องเสียภาษีเงินได้ในอัตราร้อยละ 35 ของกำไรทางภาษี

2. หลักทรัพย์รับอนุญาต หมายถึงหลักทรัพย์ที่ตลาดหลักทรัพย์อนุญาตให้ซื้อหรือขายในตลาดหลักทรัพย์ได้ ในเมื่อหลักทรัพย์นั้นไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับอนุญาตให้เป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนได้ แต่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยการเข้าเป็นหลักทรัพย์รับอนุญาต บริษัทผู้ออกหลักทรัพย์ประเภทนี้จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษทางภาษีเช่นเดียวกับบริษัทที่จดทะเบียนไว้กับตลาดหลักทรัพย์ กล่าวคือ จะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 35 ของกำไรทางภาษี

ชนิดของหลักทรัพย์

หลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์รับอนุญาตที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์มีอยู่หลายชนิดด้วยกัน ซึ่งสามารถแยกออกเป็นชนิดต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ

1. หุ้นสามัญ (Common Share) เป็นหุ้นของบริษัทจำกัด ผู้ถือหุ้นชนิดนี้จะมีส่วนในการเป็นเจ้าของกิจการ โดยจะมีสิทธิเข้าร่วมประชุมผู้ถือหุ้นและออกเสียงในการแต่งตั้งกรรมการผู้บริหารของบริษัท ผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญได้รับจะอยู่ในรูปเงินปันผลซึ่งจัดสรรมาจากกำไรสุทธิ ซึ่งบริษัทอาจจ่ายเป็นเงินสดหรือจ่ายปันผลเป็นหุ้นก็ได้

2. หุ้นบุริมสิทธิ (Preferred Share) เป็นหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีสิทธิเหนือหุ้นสามัญตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้ตามข้อบังคับในการออกหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งอาจกำหนดไว้เพียงลักษณะเดียวหรือหลายลักษณะรวมกันก็ได้ เช่นให้สิทธิได้รับเงินปันผลก่อนหุ้นสามัญหรือสิทธิได้รับส่วนแบ่งคืนทุนก่อนหุ้นสามัญหากเลิกกิจการ หรือสิทธิแปรสภาพเป็นหุ้นสามัญได้ เป็นต้น ผู้ถือหุ้นชนิดนี้จะมีส่วนเป็นเจ้าของกิจการ แต่จะไม่มีสิทธิในการออกเสียงแต่งตั้งกรรมการผู้บริหารของบริษัท

3. หุ้นกู้ (Debenture) เป็นตราสารที่ใช้ในการกู้ยืมระยะยาวที่ไม่มีหลักประกัน ผู้ถือหุ้นกึ่งจะมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ กิจการผู้ออกหุ้นจะมีภาระในการชำระดอกเบี้ยตาม

อัตราที่กำหนดไว้ และจะต้องชำระเงินต้นคืนเมื่อครบกำหนดเวลาได้ถอน หุ้นกู้ของบางกิจการ อาจมีสิทธิแปรสภาพเป็นหุ้นสามัญได้

4. พันธบัตรรัฐบาลหรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจ (Government Bond) เป็นหลักทรัพย์ ที่ออกโดยรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีการวางการคลังและรัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกัน ผู้ลงทุนซื้อ พันธบัตรนี้จะได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดไว้ และจะได้รับคืนเงินต้นเมื่อครบ กำหนดได้ถอน หลักทรัพย์ชนิดนี้จะมีความเสี่ยงน้อยที่สุดในบรรดาหลักทรัพย์ทุกชนิดที่กล่าวมาแล้ว

5. หน่วยลงทุน เป็นตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของโครงการจัดการ ลงทุน ซึ่งมีลักษณะทางด้านโครงสร้างและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากนิติบุคคลทั่วไป โดยจะต้อง เป็นโครงการจัดการลงทุนที่ดำเนินการโดยบริษัทหลักทรัพย์ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความ เห็นชอบ โครงการดังกล่าวนี้จะมีลักษณะเป็นการระดมเงินออมจากมหาชน แล้วนำไปลงทุนใน ตลาดเงินหรือตลาดทุนอีกต่อหนึ่ง เช่นลงทุนซื้อหุ้นต่าง ๆ ลงทุนซื้อตัวสัญญาไปเงิน ลงทุนซื้อ พันธบัตรรัฐบาลและพันธบัตรรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น การลงทุนดังกล่าวจะต้องมีอัตราเสี่ยงน้อยที่สุดใน ปัจจุบันมีบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้าดำเนินการในโครงการจัดการลงทุนเพียงบริษัทเดียวคือ บริษัท หลักทรัพย์กองรวม จำกัด ซึ่งได้ดำเนินการจัดการลงทุนในโครงการต่าง ๆ แล้ว เช่น โครงการกองทุนทรัพย์สิน โครงการกองทุนสินวิญญู โครงการกองทุนสินวิญญูสอง และ โครงการกองทุนสินวิญญูสาม เป็นต้น

วิธีการซื้อขายหลักทรัพย์

การซื้อหรือขายหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาต จะต้องกระทำภายใน ห้องค้าหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อาคารสินธร วิธีซื้อขายทำได้โดยการ ประมูลราคาบนกระดานในห้องค้าหลักทรัพย์ ซึ่งจะประกอบไปด้วยกระดาน 2 ประเภทด้วยกันคือ

1. กระดานหลัก เป็นกระดานซึ่งใช้สำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามหน่วยของ การซื้อขาย และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงขึ้นหรือลงของราคาซื้อหรือขายตามช่วงราคาที่กำหนดไว้คือ

หน่วย (Board Lot) หมายถึง หน่วยของการซื้อขายซึ่งแต่ละหน่วยจะเป็น จำนวนรวมของหลักทรัพย์ตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้สำหรับหลักทรัพย์แต่ละชนิด เว้นแต่ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรลงทุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และพันธบัตรธนาคาร อาคารสงเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดหน่วยของการซื้อขายไว้ การกำหนดหน่วยการซื้อขายหลักทรัพย์

โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปัจจุบันถือหลักเกณฑ์หนึ่งหน่วยการซื้อขายของ
หลักทรัพย์แต่ละชนิดจะต้องมีมูลค่ารวมใกล้เคียงกับวงเงินประมาณ 10,000 บาท ซึ่งจะ
กำหนดตามราคาของหลักทรัพย์จดทะเบียนหรือหลักทรัพย์รับอนุญาตในครั้งแรกเมื่อเข้าซื้อขาย
ในตลาดหลักทรัพย์ ในเวลาต่อมาตลาดหลักทรัพย์อาจกำหนดเปลี่ยนแปลงหน่วยการซื้อขายใหม่ได้
ตามที่เห็นสมควร

ช่วงราคา (Spread) หมายถึงช่วงราคาลงสำหรับราคาซื้อหรือขายของ
หลักทรัพย์แต่ละชนิด เช่น ทุนธนาคาร ก. มีช่วงราคาลงครั้งละ 2 บาท หมายความว่า
เมื่อมีการเสนอซื้อและเสนอขาย ราคาที่ผู้เสนอซื้อจะขึ้นได้ครั้งละ 2 บาท ในขณะที่ผู้เสนอ
ขายจะลดราคาลงได้ครั้งละ 2 บาท จนกว่าจะได้ราคาที่เป็นที่ตกลงกันทั้งสองฝ่าย การซื้อขาย
จึงจะเกิดขึ้น ช่วงราคาของหลักทรัพย์แต่ละชนิดจะไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับราคาตลาด ซึ่งในปัจจุบัน
ตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดไว้ดังนี้

ราคาตลาด		ช่วง	
ต่ำกว่า	50 บาท	0.25	บาท
50 บาทขึ้นไปถึง	100 บาท	0.50	บาท
100 บาทขึ้นไปถึง	200 บาท	1.00	บาท
200 บาทขึ้นไปถึง	600 บาท	2.00	บาท
600 บาทขึ้นไปถึง	1,000 บาท	6.00	บาท
1,000 บาทขึ้นไปถึง	2,000 บาท	10.00	บาท
2,000 บาทขึ้นไปถึง	3,000 บาท	20.00	บาท
3,000 บาทขึ้นไปถึง	4,000 บาท	30.00	บาท
4,000 บาทขึ้นไป		40.00	บาท

2. กระดานพิเศษ ใช้สำหรับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ที่มีปริมาณมากกว่าหรือน้อย
กว่าหนึ่งหน่วย ซึ่งเรียกว่า หน่วยพิเศษ และหน่วยย่อยตามลำดับ หรือใช้สำหรับการซื้อขาย
หลักทรัพย์รายใหญ่ที่มีมูลค่ามาก ๆ และพันธมิตรรัฐบาลหรือพันธมิตรรัฐวิสาหกิจ

หน่วยพิเศษ หมายถึงปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละครั้งมีจำนวนหลักทรัพย์
มากกว่า 1 หน่วย แต่ไม่ถึง 2 หน่วย เช่น ซื้อทุนธนาคาร ก. จำนวน 80 หุ้น ซึ่งมี
หน่วยของการซื้อขายเท่ากับ 50 หุ้น เป็นต้น

หน่วยย่อย หมายถึงปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละครั้งมีจำนวนหลักทรัพย์น้อยกว่า 1 หน่วย เช่นซื้อหุ้นธนาคาร ก. จำนวน 40 หุ้น เป็นต้น

การซื้อขายหลักทรัพย์รายใหญ่ หมายถึง การซื้อขายหลักทรัพย์แต่ละครั้งที่มีมูลค่ามาก ซึ่งถ้าจะต้องทำการซื้อขายกันบนกระดานหลักแล้วจะเสียเวลามาก การซื้อขายหลักทรัพย์รายใหญ่ จะต้องได้รับอนุมัติจากตลาดหลักทรัพย์ก่อนจึงจะซื้อขายกันได้

การปฏิบัติด้านการซื้อขายหลักทรัพย์

ตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การซื้อขายหลักทรัพย์ของบุคคลทั่วไป จะต้องกระทำการซื้อขายผ่านคนกลางที่เรียกว่าโบรกเกอร์ (Broker) ซึ่งจะต้องเป็นบริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ และเป็นบริษัทสมาชิกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บุคคลทั่วไปที่ต้องการซื้อหรือขายหลักทรัพย์จึงต้องมอบหมายให้บริษัทสมาชิกเป็นผู้ดำเนินการแทน เมื่อบริษัทสมาชิกได้ดำเนินการตามคำสั่งซื้อหรือขายเรียบร้อยแล้ว บริษัทสมาชิกนั้นจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการ ตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ดังนี้

1. ร้อยละ 0.5 ของจำนวนเงินที่ซื้อหรือขาย ในกรณีที่เป็นการซื้อขายหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หรือตราสารอื่นที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด หรือหน่วยลงทุนของโครงการจัดการลงทุน
2. ร้อยละ 0.1 ของจำนวนเงินที่ซื้อหรือขาย ในกรณีที่เป็นการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจ

ทั้งนี้อัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวจะต้องเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่าครั้งละ 50 บาท

การปฏิบัติ เกี่ยวกับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้ามีขั้นตอนดังนี้

1. การรับคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์

เมื่อลูกค้ามาติดต่อแสดงความจำนงที่จะซื้อหรือขายหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะสอบถามข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกค้าแล้วบันทึกโน้ตประวัติลูกค้า จากนั้นจะจัดทำใบสั่งซื้อ หรือใบสั่งขายให้ลูกค้าลงนามตามแต่กรณี สำหรับกรณีการซื้อหลักทรัพย์นั้นลูกค้าสามารถกระทำได้ 2 วิธีด้วยกันคือ การซื้อด้วยเงินสดและการซื้อด้วยเงินเชื่อ

กรณีการซื้อด้วยเงินเชื่อนั้น กิจการจะให้กู้ยืมเงินบางส่วนเพื่อการซื้อ หลักทรัพย์นั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ที่สอดคล้องกับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังนี้

1.1 กรณีที่มีการทำสัญญากำหนดวงเงินในการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อ หลักทรัพย์ลูกค้าจะต้องชำระเงินสด หรือนำตัวสัญญาใช้เงินของกิจการมาวางเป็นหลักประกัน ในวันทำสัญญากำหนดวงเงินนั้น ซึ่งจำนวนเงินที่ชำระหรือจำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินนั้น จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของวงเงินที่กำหนดในสัญญา

1.2 ในกรณีที่กิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์โดยมิได้มีการทำสัญญา กำหนดวงเงินให้กู้ยืมไว้ก่อน ตามข้อ 1.1 กิจการจะกำหนดให้ลูกค้าชำระเงินสดหรือนำตัวสัญญาใช้เงินของกิจการมาวางเป็นหลักประกันภายในวันที่ซื้อหลักทรัพย์นั้น ซึ่งจำนวนเงินที่ชำระ หรือจำนวนเงินตามตัวสัญญาใช้เงินที่ใช้เป็นหลักประกันนั้น จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 35 ของราคาหลักทรัพย์ที่ซื้อ

1.3 ในการให้กู้ยืมเงินเพื่อซื้อหลักทรัพย์ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้น ลูกค้าต้องนำหลักทรัพย์นั้นมาวางเป็นหลักประกันการกู้ยืมไว้กับกิจการด้วย

สำหรับกรณีการขายหลักทรัพย์ ลูกค้าจะต้องนำไปหุ้นหรือเอกสาร แล่งสิทธิในหลักทรัพย์นั้นมามอบไว้กับกิจการ ซึ่งกิจการจะได้ดำเนินการขายหลักทรัพย์นั้น ตามคำสั่งขายของลูกค้าภายในห้องค้าหลักทรัพย์ตามระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ต่อไป

เจ้าหน้าที่จะนำไปสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์รวมทั้งเอกสาร ต่าง ๆ เล่นอู่รับมอบอำนาจเพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติแล้วก็บันทึกรายการใน ทะเบียนคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ และนำไปสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ซึ่งสดทำขึ้น 2 ฉบับ โดย ฉบับแรกมอบให้เจ้าหน้าที่นำไปดำเนินการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ สำเนาจะเก็บเข้าแฟ้มไว้

2. การซื้อหรือขายหลักทรัพย์

เมื่อเจ้าหน้าที่ของกิจการในห้องค้าหลักทรัพย์ได้รับคำสั่งซื้อหรือขาย หลักทรัพย์แล้ว ก็จะดำเนินการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นตามจำนวนและราคาที่ได้รับคำสั่งจาก ลูกค้าโดยการประมูล เมื่อเป็นที่ตกลงซื้อขายกันได้แล้ว เจ้าหน้าที่จะแจ้งส่วนค้าหลักทรัพย์ เพื่อบันทึกผลการซื้อขายในทะเบียนคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ ในกรณีการซื้อหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่

ในห้วงคำหลักทรัพย์จะได้รับสัญญาซื้อขายฉบับผู้ซื้อจากโบรกเกอร์ผู้ขายเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน สำหรับกรณีการขายหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะจัดทำสัญญาซื้อขายขึ้น 3 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 ส่งมอบให้กับโบรกเกอร์ผู้ซื้อ

ฉบับที่ 2 ส่งให้ตลาดหลักทรัพย์

ฉบับที่ 3 เก็บไว้เป็นหลักฐาน

3. การชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ให้ตลาดหลักทรัพย์

เมื่อได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายแล้ว จะต้องทำการชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ระหว่างโบรกเกอร์ทั้งสองฝ่าย ณ ห้วงคำหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายใน 3 วันทำการนับจากวันที่ทำสัญญาซื้อขายกัน ซึ่งตลาดหลักทรัพย์จะเป็นตัวกลางในการดำเนินการ

ในกรณีการซื้อหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะรับเช็คส่งจ่ายของกิจการส่งมอบให้ตลาดหลักทรัพย์ แล้วรับมอบใบหุ้น ใบเสร็จรับเงิน ใบส่งมอบหลักทรัพย์ฉบับผู้รับมอบและสำเนาเช็คส่งจ่ายคืน

สำหรับกรณีการขายหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะรับใบเสร็จรับเงินจากแคชเชียร์ ใบหุ้นและเอกสาร โอนหุ้นส่งมอบให้ตลาดหลักทรัพย์ แล้วรับเช็คและใบส่งมอบหลักทรัพย์ฉบับผู้ส่งมอบคืน

4. การชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ให้ลูกค้า

เมื่อได้ดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์เรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ลูกค้ารับทราบผลการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้า ชำระราคาและส่งมอบหลักทรัพย์ให้ลูกค้าโดยวิธีดังต่อไปนี้

4.1 กรณีการสั่งซื้อหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะคำนวณค่าซื้อหลักทรัพย์และค่าธรรมเนียมในการซื้อขายหุ้นเพื่อขอรับชำระเงินจากลูกค้า และจะส่งมอบใบหุ้นพร้อมเอกสาร โอนหุ้น ใบเสร็จรับเงินและใบสรุปยอดการซื้อขายหลักทรัพย์ให้ลูกค้า

4.2 กรณีการส่งขายหลักทรัพย์ เจ้าหน้าที่จะคำนวณค่าขายหลักทรัพย์หักค่าธรรมเนียมในการซื้อขายหุ้นและดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ (ถ้ามี) แคชเชียร์จะจัดทำเช็คส่งจ่ายพร้อมสำเนาและใบสรุปยอดการซื้อขายหลักทรัพย์ให้ลูกค้าเซ็นรับมอบเช็คในสำเนาเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานต่อไป

5. การคัดเก็บรักษาหลักทรัพย์

หลักทรัพย์ที่อยู่ในความดูแลของกิจการจะประกอบด้วยหลักทรัพย์ 3

ประเภทด้วยกันคือ

5.1 หลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า เป็นหลักทรัพย์ที่กิจการได้ซื้อ และได้รับมอบหลักทรัพย์จากโบรกเกอร์ผู้ขายแล้ว แต่ยังมีคำสั่งมอบให้ลูกค้าผู้สั่งซื้อ หรือเป็นหลักทรัพย์ของลูกค้าผู้สั่งซื้อด้วยเงินเยื่อซึ่งกิจการจะเก็บรักษาหลักทรัพย์นั้นเป็นหลักประกันต่อไป

5.2 หลักทรัพย์ตามคำสั่งขายของลูกค้า เป็นหลักทรัพย์ของลูกค้าผู้สั่งขายที่ได้มอบไว้แก่กิจการเพื่อรอการขาย

5.3 หลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการเอง เป็นหลักทรัพย์ที่กิจการซื้อไว้ตามนโยบายการลงทุนในหลักทรัพย์ หลักทรัพย์ประเภทนี้จะเก็บรักษาแยกต่างหากจากสองประเภทแรกซึ่งเป็นหลักทรัพย์ของลูกค้า

การควบคุมหลักทรัพย์ทั้งสามประเภทจะมีการจัดทำทะเบียนคุมการรับจำหลักทรัพย์แต่ละประเภทแยกจากกัน การเก็บรักษาจะแยกเก็บไว้ในช่องหลักทรัพย์ภายในห้องมั่นคง การรับหรือจ่ายหลักทรัพย์แต่ละประเภทจะต้องได้รับการอนุมัติจากผู้รับมอบอำนาจก่อน และจะมีการตรวจนับหลักทรัพย์เพื่อเปรียบเทียบกับทะเบียนคุมเป็นครั้งคราว

6. การบันทึกบัญชี

การบันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์มีดังนี้

6.1 กรณีการซื้อหลักทรัพย์

6.1.1 การซื้อหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้า

เดบิต	บัญชีลูกค้า	xxx
	บัญชีเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
เครดิต	บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีค่านายหน้าตั้งหัก	xxx

เมื่อลูกค้าชำระเงินและรับมอบหลักทรัพย์ที่สั่งซื้อไปแล้ว จะบันทึก

รายการโดย

		xxx
เดบิต	บัญชีธนาคาร	xxx
	บัญชีค่านายหน้าตั้งพัก	xxx
เครดิต	บัญชีเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีลูกค้า	xxx
	บัญชีค่านายหน้ารับ	xxx
	บัญชีดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
6.1.2	การซื้อหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการ	
เดบิต	บัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์	xxx
	เครดิต บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx
6.2	กรณีการขายหลักทรัพย์	
6.2.1	การขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้า	
เดบิต	บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx
	เครดิต บัญชีลูกค้า	xxx
	บัญชีเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีค่านายหน้าตั้งพัก	xxx
	เมื่อจ่ายเงินค่าหลักทรัพย์ที่ขายให้แก่ลูกค้า	
เดบิต	บัญชีลูกค้า	xxx
	บัญชีเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีค่านายหน้าตั้งพัก	xxx
	เครดิต บัญชีธนาคาร	xxx
	บัญชีค่านายหน้ารับ	xxx
	บัญชีดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์	xxx
6.2.2	การขายหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการ	
เดบิต	บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีกำไรขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์ (กรณีขาดทุน)	xxx
	เครดิต บัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์	xxx
	บัญชีกำไรขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์ (กรณีกำไร)	xxx

6.3 การบันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์

6.3.1 การส่งจ่ายเงินค่าซื้อหลักทรัพย์

เดบิต	บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx	
	เครดิต	บัญชีธนาคาร	xxx

6.3.2 การรับเงินค่าขายหลักทรัพย์

เดบิต	บัญชีธนาคาร	xxx	
	เครดิต	บัญชีธุรกิจหลักทรัพย์	xxx

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

การตรวจสอบด้านการซื้อขายหลักทรัพย์จะแบ่งออกเป็น การตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้า และการตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ามีดังนี้

1.1 เพื่อให้แน่ใจว่ามีารซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้า ซึ่งได้รับอนุมัติจากผู้รับมอบอำนาจโดยถูกต้อง

1.2 เพื่อให้แน่ใจว่าลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ที่ปรากฏในงบทดลอง ณ วันตรวจสอบ เป็นลูกหนี้ของกิจการจริง ซึ่งได้บันทึกรายการโดยถูกต้องครบถ้วนตามงวดบัญชีที่ตรวจสอบ

1.3 เพื่อพิจารณาการควบคุมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ว่าเป็นไปตามระเบียบวิธีปฏิบัติของกิจการหรือไม่ เพียงใด

1.4 เพื่อพิจารณาหลักประกันการให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ของลูกค้าว่าเป็นหลักทรัพย์ตามความต้องการของตลาดและมีมูลค่าคุ้มกับภาระหนี้ของลูกค้าแต่ละรายหรือไม่

1.5 เพื่อพิจารณาการบันทึกรายการกำไรหรือขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์ ส่วนของลูกค้า ว่าเป็นความถูกต้องครบถ้วนตามงวดบัญชีที่ตรวจสอบหรือไม่

1.6 เพื่อพิจารณาการคำนวณดอกเบี้ยค้างรับและดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ และคำนวณกำไรว่ามีความถูกต้องและมีกรบันทึกรายการบัญชีครบถ้วนตามรอบระยะเวลาที่ตรวจสอบหรือไม่ เพียงใด

2. วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการ
เองมีดังนี้

2.1 เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของยอดคงเหลือของบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์
ที่ปรากฏในงบทดลอง ณ วันที่ตรวจสอบว่าเป็นเงินลงทุนของกิจการ ซึ่งได้มีการบันทึกรายการ
โดยถูกต้องครบถ้วนตามงวดบัญชีที่ตรวจสอบ และเป็นกรรมสิทธิ์ของกิจการจริง

2.2 เพื่อพิจารณาให้แน่ใจว่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของกิจการทุกรายการ
ได้ดำเนินการโดยผู้รับมอบอำนาจ ซึ่งได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงหรือคณะกรรมการบริหาร
แล้ว

2.3 เพื่อพิจารณาการปฏิบัติและการควบคุมภายในด้านการซื้อขายหลักทรัพย์
ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการว่าเป็นไปตามระเบียบวิธีปฏิบัติของกิจการโดยถูกต้องหรือไม่

2.4 เพื่อพิจารณาว่ารายได้จากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และกำไรหรือขาดทุน
จากการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการ ได้มีการบันทึกรายการโดยถูกต้องครบถ้วน
ตามงวดบัญชีที่ตรวจสอบหรือไม่

2.5 เพื่อพิจารณาการควบคุมดูแลการจัดเก็บรักษาหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุน
ของกิจการว่าเป็นไปตามระเบียบของกิจการซึ่งกำหนดให้มีการควบคุมดูแลร่วมกันหรือไม่
เพียงใด

การประเมินผลการควบคุมภายใน

การประเมินผลการควบคุมภายในด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ำและเงินลงทุน
ในหลักทรัพย์ของกิจการ จะต้องพิจารณาจุดของการควบคุมและการปฏิบัติงานที่สำคัญ
ดังนี้

1. การประเมินผลการควบคุมภายในด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ำ

1.1 เจ้าหน้าที่ได้ขอยืมลเกี่ยวกับลูกค้ำ และให้ลูกค้ำกรอรายละเอียด
ในใบสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์โดยลุ่มนุรครบถ้วน ก่อนดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้ำ
ทุกรายการหรือไม่

1.2 มีการตรวจสอบผู้ลงนามในใบสั่งซื้อหรือขายว่าเป็นลูกค้ำผู้สิทธิใน
การสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นอย่างถูกต้อง โดยการตรวจกับตัวอย่างลายเซ็นของลูกค้ำที่มีอยู่
หรือไม่

- 1.3 การรับและดำเนินการเกี่ยวกับใบสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์ของลูกค้าได้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับมอบอำนาจโดยตรงและเป็นไปตามลำดับเลขที่ทุกรายการหรือไม่
 - 1.4 หลักทรัพย์ที่กิจการเก็บรักษาไว้เพื่อรอส่งมอบให้ลูกค้าให้นำเข้าเก็บไว้ในตู้ภายในห้องมั่นคงโดยเรียบร้อยหรือไม่
 - 1.5 กิจการได้กำหนดแยกหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านการรับและดำเนินการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้า ออกจากหน้าที่ในด้านการจัดเก็บรักษาหลักทรัพย์นั้น ๆ หรือไม่
 - 1.6 การรับและส่งหลักทรัพย์ได้แยกหน้าที่ผู้รับผิดชอบออกจากหน้าที่ในการบันทึกรายการทางบัญชีหรือไม่
 - 1.7 กิจการได้กำหนดระบบการล่อขยับซึ่งกันและกัน (Internal Check) ซึ่งสนับสนุนให้มีการบันทึกรายการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ของลูกค้าโดยถูกต้องครบถ้วนหรือไม่
 - 1.8 กิจการได้กำหนดให้มีผู้รับมอบอำนาจ รับผิดชอบในการควบคุมการเก็บรักษาหลักทรัพย์ของลูกค้าที่อยู่ในความดูแลของกิจการโดยเฉพาะหรือไม่
 - 1.9 การบันทึกรายการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ของลูกค้าทั้งด้านเดบิตและเครดิตได้มีการตรวจและอนุมัติโดยผู้รับมอบอำนาจหรือไม่
 - 1.10 หลักทรัพย์ของลูกค้าทุกรายการ มีหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ประกอบอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่
2. การประเมินผลการควบคุมภายในด้านเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของกิจการ
 - 2.1 นโยบายและแผนการลงทุนได้กำหนดขึ้น โดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารหรือไม่
 - 2.2 เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงสำหรับการซื้อขายและแลกเปลี่ยนรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ได้รับการแต่งตั้งโดยตรงจากคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการที่ตั้งหรือไม่
 - 2.3 คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการที่ตั้งขึ้น เป็นผู้อนุมัติสำหรับการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทุกรายการหรือไม่
 - 2.4 รายงานการลงทุนได้จัดทำขึ้นทุกเดือน เพื่อทบทวนและพิจารณาเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนและราคาตลาดหรือไม่

- 2.5 รายละเอียดของการบันทึกบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์และยอดคงเหลือ ได้มีการเปรียบเทียบกับบัญชีคุมแยกประเภททุกเดือนหรือไม่
- 2.6 งบทดลองได้จัดทำโดยบุคคลผู้ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการควบคุมสัดส่วนและบันทึกรายการหลักทรัพย์หรือไม่
- 2.7 ระบบบัญชีเกี่ยวกับเงินลงทุน ได้มีการบันทึกรายการโดยพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ค้างรับและกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นหรือไม่
- 2.8 รายการที่บันทึกบัญชีนั้น มีหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ประกอบครบถ้วนหรือไม่
- 2.9 กิจการได้กำหนดให้แบ่งหน้าที่ในการบันทึกรายการ แยกจากหน้าที่ในการปฏิบัติงานจริงเกี่ยวกับรายการหลักทรัพย์นั้น ผู้บันทึกรายการผ่านบัญชีจะต้องไม่ใช่ผู้บันทึกรายการเบื้องต้นหรือสัดส่วนรักษาหลักทรัพย์นั้น
- 2.10 รายงานเงินลงทุนได้จัดทำโดยบุคคลอื่น ซึ่งไม่ใช่ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักทรัพย์ และจะต้องมีข้อมูลตามหัวข้อที่สำคัญที่ผู้บริหารจะสามารถทบทวนและตรวจทานได้
- 2.11 ผู้รับผิดชอบซึ่งมิใช่ผู้ลงรายการเบื้องต้น เป็นผู้ตรวจทานเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการลงบันทึกรายการหลักทรัพย์ทุกรายการ
- 2.12 หลักทรัพย์ลงทุนทุกรายการได้จัดเก็บไว้ในตู้รักษาในห้องมั่นคง หรือในตู้รักษาของธนาคารที่กิจการได้เช่าไว้หรือไม่
- 2.13 หลักทรัพย์ที่ถืออยู่ได้จัดเก็บไว้ในตู้รักษาในห้องมั่นคง ซึ่งมีระบบป้องกันในระบบกุญแจคู่ และมีการควบคุมดูแลร่วมกัน
- 2.14 กุญแจและรหัสของระบบป้องกัน ได้แบ่งแยกการเก็บรักษาไว้ที่ผู้รับผิดชอบอำนาจสองคนให้เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกัน
- 2.15 หลักทรัพย์ลงทุนได้บันทึกกรรมสิทธิ์ เป็นของกิจการ โดยถูกต้องทุกรายการหรือไม่
- 2.16 หลักทรัพย์ของกิจการเองได้จัดเก็บแยกต่างหากจากหลักทรัพย์อื่นที่กิจการถืออยู่หรือไม่
- 2.17 การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ได้

ดำเนินการภายใต้การล่อจับซึ่งกันและกัน (เป็นการกำหนดให้มีการลงนามร่วมกัน มีการทบทวน และอนุมัติโดยผู้รับมอบอำนาจโดยเฉพาะ) หรือไม่

2.18 มีการจัดทำงบประมาณรายได้จากเงินลงทุนด้วยหรือไม่

2.19 รายได้จากเงินลงทุน ได้รับและนำมารายงานการโดยบุคคลผู้ได้รับมอบหมาย และได้บันทึกรายการโดยถูกต้องหรือไม่

2.20 กำไรและขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์ ได้คำนวณและตรวจทานกับรายการที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่

2.21 การตัดหรือล้างบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทุกรายการ ได้รับอนุมัติโดยคณะกรรมการบริหารหรือไม่

2.22 ผลตอบแทนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของกิจการ ได้มีการเปรียบเทียบกับผลตอบแทนจากเงินลงทุนอื่นของกิจการ ในเรื่องของอัตราผลตอบแทน ระยะเวลาและผลได้ที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่

วิธีการตรวจสอบ

1. การตรวจสอบด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 วิเคราะห์ระบบการควบคุม โดยการประเมินผลการควบคุมภายใน ซึ่งครอบคลุมถึงการพิจารณาจุดที่สำคัญของการควบคุม และพิจารณาว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของระบบการควบคุมภายในโดยได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมอย่างไร แล้วจึงสรุปข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน และพิจารณาข้อสังเกตจากการตรวจสอบครั้งก่อน เพื่อกำหนดขอบเขตและระยะเวลาการตรวจสอบตลอดจนการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบที่จำเป็นเพิ่มเติม

1.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของใบสั่งซื้อและใบสั่งขายหลักทรัพย์ของลูกค้าทั้งใบสั่งซื้อและใบสั่งขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์รายการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ และรายการที่ได้ดำเนินการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งของลูกค้าจนแล้วเสร็จ และได้แยกเก็บเข้าไว้ในแฟ้มรายการที่ยกเลิกแล้ว โดยพิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนของลายเซ็นของลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยถูกต้องในใบสั่งซื้อหรือขายทุกรายการ เปรียบเทียบ

ลายเซ็นกับการัดตัวอย่างลายเซ็นของลูกค้า โดยการเลือกผู้ตรวจตามวิธีการที่เหมาะสม พิจารณาความสมบูรณ์ของรายละเอียดต่าง ๆ ในใบสั่งซื้อหรือขายว่าได้มีการกรอกรายละเอียดต่าง ๆ โดยครบถ้วน ดูว่าใบสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นได้รับอนุมัติโดยผู้รับมอบอำนาจและได้ดำเนินการโดยผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยถูกต้อง

พิจารณาดูว่าใบสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ทุกฉบับได้มีการให้ เลขที่เรียงตามลำดับกัน โดยการตรวจสอบกับรายการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ รายการที่ลูกค้าสั่งยกเลิก และรายการที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ตรวจสอบรายการตามเลขที่ใบสั่งซื้อหรือขายว่าได้บันทึกรายการในทะเบียนคุมโดยถูกต้องครบถ้วนเพื่อดำเนินการตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้า

ตรวจสอบรายการที่ยกเลิกแล้ว โดยพิจารณาความครบถ้วนเพียงพอของเอกสารต่าง ๆ ว่าได้มีการระบุรายละเอียดครบถ้วนหรือไม่ และดูว่าได้มีการบันทึก รายการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ตามหลักฐานต่าง ๆ โดยถูกต้องครบถ้วนทุกรายการหรือไม่ แล้วทดสอบรายการรับชำระเงินและการส่งมอบหลักทรัพย์ให้ลูกค้าโดยตรวจสอบหลักฐานการรับเงิน และการเซ็นรับมอบหลักทรัพย์ของลูกค้าในรายที่สั่งซื้อหลักทรัพย์ และทดสอบรายการจ่ายเงินให้ลูกค้าและการส่งมอบหลักทรัพย์ให้ตลาดหลักทรัพย์ โดยพิจารณาการเซ็นรับของลูกค้าในสำเนาเช็คสั่งจ่ายหรือเอกสารการจ่ายเงิน และหลักฐานการรับมอบหลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์ในรายที่ส่งขายหลักทรัพย์

1.3 ตรวจสอบการบันทึกรายการสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์ของลูกค้าในทะเบียนคำสั่งซื้อหลักทรัพย์และทะเบียนคำสั่งขายหลักทรัพย์ พิจารณาดูว่ามีการบันทึกรายการโดยถูกต้องครบถ้วน เรียงตามลำดับกันตามเลขที่คำสั่งซื้อหรือคำสั่งขาย และได้บันทึกรายการทันเวลาหรือไม่ ตรวจสอบการบันทึกผลการซื้อหรือขายหลักทรัพย์นั้นตามแต่ละกรณี หลังจากที่ได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้ว และตรวจสอบว่าผู้รับมอบอำนาจได้ตรวจสอบงานรายการซื้อและขายหลักทรัพย์ที่ได้บันทึกไว้ในทะเบียนคำสั่งซื้อหลักทรัพย์และทะเบียนคำสั่งขายหลักทรัพย์ทุกรายการ พร้อมทั้งได้ลงนามกำกับในช่องผู้ตรวจโดยครบถ้วนหรือไม่

1.4 ตรวจสอบรายการสั่งซื้อและขายหลักทรัพย์ของลูกค้าที่อยู่ในระหว่างดำเนินการสำหรับรายการซื้อหลักทรัพย์โดยการพิจารณาหนังสือสัญญาซื้อขายที่ได้รับจากโบรกเกอร์ผู้ขาย รายงานซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน รายงานการชำระเงินและหนังสือส่งมอบหลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์ ตรวจสอบรายการรับหลักทรัพย์ ซึ่งจะนำเก็บไว้ที่ส่วนเก็บรักษาหลักทรัพย์เพื่อส่ง

มอบให้กับลูกค้าต่อไป ตรวจสอบการดำเนินการซื้อหลักทรัพย์นั้นว่าเป็นไปตามคำสั่งซื้อของลูกค้าจริง โดยการพิจารณาเทียบกับรายละเอียดในใบสั่งซื้อและเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับจากตลาดหลักทรัพย์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ตรวจสอบการบันทึกรายการบัญชีลูกค้าว่าถูกต้องทันเวลาหรือไม่

สำหรับรายการขายหลักทรัพย์ที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ ให้พิจารณาการดำเนินการหลังจากได้รับคำสั่งขายว่าเป็นไปอย่างรวดเร็ว ตรวจสอบรายการขายหลักทรัพย์กับหนังสือสัญญาซื้อขาย รายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน รายงานการชำระเงินและหนังสือส่งมอบหลักทรัพย์จากตลาดหลักทรัพย์สำหรับรายการที่ได้ตกลงซื้อขายกับโบรกเกอร์ผู้ซื้อแล้ว ตรวจสอบรายการรับหลักทรัพย์จากลูกค้าผู้ส่งขายหลักทรัพย์นั้น ซึ่งจะนำเก็บไว้ที่ส่วนเก็บรักษาหลักทรัพย์เพื่อรอส่งมอบให้ตลาดหลักทรัพย์ต่อไป ตรวจสอบรายการขายหลักทรัพย์โดยพิจารณากับรายละเอียดในใบสั่งซื้อ และเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับจากตลาดหลักทรัพย์ ตรวจสอบการดำเนินการตามคำสั่งของลูกค้า และการบันทึกบัญชีลูกค้าด้านเครดิต พิจารณาให้แน่ใจว่าได้มีการลงบันทึกรายการบัญชีโดยถูกต้องทันเวลา

ตรวจสอบเป็นพิเศษ สำหรับรายการที่ผิดปกติ โดยพิจารณารายการที่ลูกค้าได้สั่งซื้อหรือขายเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่ได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ หรือรายการบัญชีลูกค้าที่ยังมิได้รับชำระเงิน กรณีการสั่งซื้อหลักทรัพย์ และการจ่ายเงินกรณีการส่งขายหลักทรัพย์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

1.5 ตรวจสอบรายการลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ โดยการตรวจสอบความถูกต้องของยอดลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ ณ วันตรวจสอบ สอดทานยอดรวมของการัดหรือบัญชีลูกหนี้รายตัว แล้วเปรียบเทียบกับยอดคงเหลือตามงบทดลอง ตรวจสอบและพิจารณาหาสาเหตุกรณีที่มีผลแตกต่างกัน

ตรวจสอบหนี้ลูกหนี้รายตัว พิจารณาความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารต่าง ๆ เช่นบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน หนังสือรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น พิจารณาการอนุมัติวงเงินโดยผู้รับผิดชอบอำนาจและหลักประกันของลูกค้า ซึ่งจำนวนเงินที่กู้ยืมจะต้องไม่เกินร้อยละ 65 ของมูลค่าหลักทรัพย์ที่ไปเป็นหลักประกัน และตรวจสอบการรับเงินมัดจำจากลูกหนี้ซึ่งจะต้องเป็นเงินสดหรือตัวสัญญาเงินของกิจการหรือหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของราคาหลักทรัพย์ที่สั่งซื้อ ตรวจสอบว่าการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ทุกรายการ

เป็นไปตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้าทุกรายการและติดตามรายการชำระบัญชีกำไรหรือขาดทุนจากการขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งขายของลูกค้าทุกรายการ

1.6 สิ่งหนังสือขอคำยืนยันยอดจากลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ โดยการส่งหนังสือขอคำยืนยันยอดสำหรับลูกหนี้รายใหญ่ทุกราย และเลือกตัวอย่างเพื่อขอคำยืนยันยอดจากลูกหนี้รายที่เหลือตามวิธีที่เหมาะสม หนังสือขอคำยืนยันยอดจะมีรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับยอดลูกหนี้คงเหลือ เงินมัดจำหรือหลักประกันของลูกหนี้ และรายละเอียดของหลักทรัพย์ รายการที่ลูกหนี้สั่งซื้อและยังไม่ได้ชำระเงิน ตลอดจนยอดดอกเบี้ยค้างชำระสำหรับกรณีที่ลูกหนี้ไม่ได้ชำระเงินค่าซื้อหลักทรัพย์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

การส่งหนังสือขอคำยืนยันยอดหนี้ อาจทำได้โดยการไปแบบตอบทุกกรณี หรือแบบตอบเมื่อทักท้วงก็ได้ตามความเหมาะสม สำหรับกรณีที่ไปหนังสือขอคำยืนยันยอดแบบตอบทุกกรณีนั้น จะต้องส่งคำขอยืนยันยอดเป็นครั้งที่สอง ถ้าไม่ได้รับคำตอบการยืนยันยอดในระยะเวลาที่เหมาะสม หรือถ้าคำขอยืนยันยอดถูกล้างคืนโดยไปรษณีย์ และจะต้องสอบถามความถูกต้องของรายการดังกล่าวโดยละเอียดทุกรายการด้วย

กรณีที่ได้รับความตอบทักท้วงจากลูกค้า จะต้องติดตามหาสาเหตุและขอคำอธิบายเกี่ยวกับข้อแตกต่างนั้น ๆ จากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจนได้ข้อมูลเป็นที่พอใจ

1.7 ตรวจสอบการจับเก็บหลักทรัพย์ของลูกค้าในช่องหลักทรัพย์ภายในห้องมั่นคง พิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนของจำนวนหลักทรัพย์ของลูกค้าทุกรายโดยการตรวจนับเพื่อเปรียบเทียบกับทะเบียนสมุดหลักทรัพย์ สำหรับลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์จะต้องตรวจดูหนังสือสัญญาที่ลูกหนี้แต่งตั้งกิจการให้เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ สัญญากู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์และเอกสารการรับเงินมัดจำเพื่อซื้อหลักทรัพย์ประกอบด้วย

1.8 ตรวจสอบและพิจารณาการปฏิบัติและการควบคุมของผู้รับมอบอำนาจว่า เป็นไปตามระเบียบวิธีปฏิบัติของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด โดยการพิจารณาการจัดทำเอกสารและการบันทึกรายการบัญชีในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้า ตรวจดูให้แน่ใจว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรายการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ของลูกค้าได้มีการให้เลขที่เพื่อการควบคุมและติดตามรายการที่ดำเนินการล่าช้าหรือเลขที่ที่ขาดหาย พิจารณาการบันทึกรายการ เดบิตและเครดิตของบัญชีลูกค้า และบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นไปโดยถูกต้องครบถ้วนหรือไม่เพียงใด ตลอดจนพิจารณาการตรวจทานและอนุมัติการบันทึกรายการบัญชีของผู้รับมอบอำนาจ

1.9 สอบทานรายการค่าธรรมเนียมรับและดอกเบี้ยรับจากการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า โดยการพิสูจน์การคำนวณค่าธรรมเนียมรับจากลูกค้าตามรายการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ทุกรายการที่เลือกตรวจ ตรวจสอบอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บว่าเป็นไปตามอัตราที่กิจการกำหนดไว้ สำหรับลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์จะต้องตรวจสอบการคำนวณดอกเบี้ยรับทุกรายการที่เลือกตรวจ จากนั้นจึงตรวจสอบการผ่านรายการค่าธรรมเนียมรับจากการซื้อขายหลักทรัพย์ตามคำสั่งซื้อหรือขายของลูกค้าทุกรายการ และดอกเบี้ยรับจากลูกหนี้เงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ทุกรายไปยังบัญชีคุมแยกประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.10 ประเมินความพอเพียง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบควบคุมด้านการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า และสรุปการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามระเบียบวิธีปฏิบัติ ซึ่งสามารถบรรลุเป้าหมายในขนาดตามนโยบายของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

2. การตรวจสอบเงินลงทุนในหลักทรัพย์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์และประเมินผลการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ โดยการได้แบบสอบถามหรือบันทึกสรุปการศึกษาระบบการควบคุมภายใน ซึ่งจะครอบคลุมถึงการพิจารณาจุดของการควบคุมที่สำคัญ แล้วสรุปข้อบกพร่องของการควบคุมภายในและพิจารณาข้อสังเกตจากการตรวจสอบครั้งก่อน เพื่อกำหนดขอบเขตและระยะเวลาการตรวจสอบที่เหมาะสม ตลอดจนการกำหนดขั้นตอนการตรวจสอบที่จำเป็นเพิ่มเติม

2.2 ตรวจสอบความถูกต้องของยอดบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามงบทดลอง ณ วันตรวจสอบ โดยการพิสูจน์ยอดรวมให้ตรงกับทะเบียนหรือบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทุกรายการ โดยการแสดงราคาเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในงบทดลองแยกตามประเภทของเงินลงทุนดังนี้

2.2.1 หลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกันที่มิใช่เพื่อการค้า ให้แสดงไว้ในราคาทุนที่ซื้อมา

2.2.2 หลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกันที่มิใช่เพื่อการลงทุน ให้แสดงไว้ในราคาที่ตราไว้ และผลต่างจากราคาทุนที่ซื้อมาให้บันทึกเป็นส่วนเกินหรือส่วนต่ำมูลค่าของหลักทรัพย์ตามแต่กรณี ซึ่งจะต้องตัดจำหน่ายตามระยะเวลาที่ถึงกำหนดด้วย

2.2.3 หลักทรัพย์จดทะเบียนและหลักทรัพย์รับอนุญาตที่มิใช่เพื่อการ

ซื้อขาย ให้แสดงไว้ในราคาทุนที่ซื้อหรือราคาตลาดแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ราคาตลาดนี้ จะถือตามราคาที่ใช้เสนอขายครั้งสุดท้ายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ในงบทดลอง และพิจารณาความพอเพียงของสำรอง เพื่อมูลค่าที่ลดลงของหลักทรัพย์ดังกล่าวด้วย

พิจารณารายการ เงินปันผลและดอกเบี้ยค้างรับของหลักทรัพย์ ลงทุนแต่ละรายการ ว่าได้แสดงไว้ในงบทดลองและบันทึกไว้ในบัญชีคุมแยกประเภททุกรายการ ที่คู่กันความถูกต้องของยอดรวมที่บันทึกไว้กับรายละเอียดในบัญชีคุมแยกประเภท

การพิสูจน์ความถูกต้องของยอดรวมเงินลงทุนในหลักทรัพย์ เงินปันผลและดอกเบี้ยค้างรับจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ จะเป็นวิธีการขั้นต้นที่ใช้ในการ ประเมินความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของการบันทึกข้อมูลทางบัญชี ซึ่งจะแสดงถึงความ สมบูรณ์ครบถ้วนของบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์แต่ละรายการ

2.3 ตรวจสอบรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่บันทึกบัญชีไว้ว่าเป็นของ กิจการจริง โดยการตรวจสอบหลักทรัพย์ของกิจการที่มีอยู่ทั้งหมด พิจารณาความถูกต้องครบถ้วน ตามรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ปรากฏในงบทดลองหรืองบการเงิน ณ วันตรวจสอบ ในการ พิสูจน์ความถูกต้องของรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์นี้ โดยปกติอาจดำเนินการตรวจสอบในช่วง เวลาสั้นงวดบัญชีโดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ เพื่อการสังเกตและพิจารณาเกี่ยวกับ ความ รัศตุภของ การควบคุมดูแลหลักทรัพย์ลงทุนของกิจการร่วมกัน

ในการตรวจสอบกรรมสิทธิ์ในหลักทรัพย์ลงทุนของกิจการนี้ ผู้ตรวจสอบ ภายในจะต้องพิจารณาการควบคุมทางด้านกรบันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวข้องด้วย พิจารณา รายละเอียดเกี่ยวกับรายการหลักทรัพย์ของลูกค้และหลักทรัพย์ลงทุนของกิจการ ณ วันตรวจสอบ เพื่อแยกแยะรายการหลักทรัพย์ส่วนของลูกค้ เปรียบเทียบหลักทรัพย์ของกิจการที่มีอยู่จริงกับ รายการที่บันทึกไว้ และพิจารณาว่าหลักทรัพย์เหล่านั้นได้ระบกรรมสิทธิ์ เป็นของกิจการโดยถูกต้อง ครบทุกรายการ ผู้ตรวจสอบอาจส่งหนังสือขอคำยืนยันกรรมสิทธิ์ของกิจการในหลักทรัพย์ลงทุน เหล่านั้นจากผู้ออกหลักทรัพย์ โดยการส่งหนังสือขอคำยืนยันสำหรับรายการหลักทรัพย์ที่มีมูลค่า สูงหรือมีความสำคัญทุกรายการ และเลือกรุ่นเพื่อขอคำยืนยันตามวิธีการที่เหมาะสมสำหรับ รายการที่มีมูลค่าน้อย หนังสือขอคำยืนยันกรรมสิทธิ์ในหลักทรัพย์นี้ควรจะเป็นแบบตอบทุกกรณี รายการที่ได้รับคำตอบทุกท่วงมาจะต้องบันทึกไว้ในกระดาษาทำการ เฉพาะเพื่อการติดตามหา

ล่าเหตุและข้อสรุป ซึ่งจะต้องทำการตรวจสอบและติดตามรายการเหล่านี้โดยละเอียดรอบคอบ จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเพื่อติดต่อกับธนาคารหรือโบรกเกอร์ผู้ขายต่อไป

การตรวจสอบหลักทรัพย์ลงทุนจะต้องพิจารณาหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ เป็นสำคัญ ผู้ตรวจสอบควรจะพิจารณาการจัดการด้านการปฏิบัติงาน โดยการสังเกตการปฏิบัติ เกี่ยวกับการรับเข้า การนับและการเบิกจ่ายหลักทรัพย์ว่าเป็นไปโดยรัดกุมในขั้นที่ที่ปลอดภัยจาก ลูกค้ำและบุคคลภายนอก ฝอยามและการรักษาความปลอดภัยที่ดี

หลักทรัพย์ลงทุนที่ซื้อหรือขายออกไปภายใต้สัญญาการขายหรือซื้อกลับคืน จะต้องขอคำยืนยันโดยตรงกับผู้ขายหรือผู้ซื้อตามแต่กรณี ตรวจสอบความถูกต้องรายการได้โดย พิจารณาข้อตกลงการซื้อและรายละเอียดที่ได้รับจากผู้ขายหรือผู้ซื้อ การพิจารณาการปฏิบัติใน ย่างล่าสุดอาจพอเพียงเชื่อถือได้ถ้ามีการควบคุมที่ดีตามข้อกำหนดในด้านการบันทึกการขายการบัญชี ของกิจการ

2.4 ตรวจสอบรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ว่าได้ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ ผู้รับมอบอำนาจและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารแล้ว โดยการพิจารณารายการ เงิน ลงทุนในหลักทรัพย์ที่ได้อธิบายหรือแลกเปลี่ยน ซึ่งจะต้องบันทึกการขายที่เกี่ยวข้องและมี หลักฐานการอนุมัติโดยถูกต้องทุกรายการ พิจารณานโยบายของกิจการซึ่งกำหนดโดยคณะกรรมการ บริหาร หรือคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งว่าได้มอบหมายให้ผู้ใดเป็นผู้รับมอบอำนาจในการ เริ่ม ดำเนินการเกี่ยวกับรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ แผนการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จัดทำขึ้นจะต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นปัจจุบันและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารหรือ คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง รายการเกี่ยวกับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทุกรายการจะต้องได้รับการ บันทึกการขายและรายงานไปยังคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้ง ตลอดจนการบันทึกการขายละเอียดการอนุมัติรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมดของคณะกรรมการ บริหาร

ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องทดสอบให้แน่ใจว่ารายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ เหล่านั้นได้รับอนุมัติโดยถูกต้องแล้ว การทดสอบรายการดังกล่าวอาจทำการทดสอบทั้ง 100 เปอร์เซ็นต์ หรือเลือกตัวอย่างรายการเพื่อทดสอบตามวิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ เชื่อมั่นของผู้ตรวจสอบในความเชื่อถือได้ของระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้อง บัญชีแยก ประเภทจะบันทึกการขายละเอียดเกี่ยวกับวันที่และจำนวนเงินตามรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์

ตรวจและพิจารณาบันทึกการประมุขของคณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการจัดการเงินลงทุน กับบัญชีแยกประเภทและเอกสารเกี่ยวกับการซื้อและขายหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง

2.5 ตรวจทานรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์หลังจากการตรวจล่อบครั้งก่อน ว่าได้บันทึกตามราคาทุนหรือราคาตลาดดังนี้

2.5.1 หลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกันที่มิใช่เพื่อการค้า จะต้องบันทึกตามราคาทุนที่ซื้อมา

2.5.2 หลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกันที่มิใช่เพื่อการลงทุน จะต้องบันทึกบัญชีตามราคาทุนที่ตราไว้หน้าตัว และผลต่างจากราคาที่ซื้อมาต้องบันทึกเป็นส่วนเกิน หรือส่วนตัดมูลค่าของหลักทรัพย์นั้น ๆ ตามแต่กรณี ซึ่งจะต้องตัดจำหน่ายตามระยะเวลาที่กำหนดด้วย

2.5.3 เงินลงทุนในหลักทรัพย์จดทะเบียนและรับอนุญาตที่มิใช่เพื่อการซื้อขายจะต้องบันทึกบัญชีตามราคาทุนรวมหรือราคาตลาดรวมแล้วแต่ราคาใดจะต่ำกว่า ราคาตลาดดังกล่าวนี้จะต้องเป็นราคาที่เสนอขายครั้งหลังสุดในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันตรวจล่อบ

ตรวจล่อบเงินลงทุนในหลักทรัพย์รายการใหม่ว่าได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจล่อบภายในจะต้องทดสอบความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีของรายการเหล่านี้ด้วย ซึ่งจะสามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบรายการบันทึกต้นทุนของเงินลงทุนในหลักทรัพย์จากสัญญาซื้อขายหลักทรัพย์และรายการซื้อขายประจำวัน กับจำนวนเงินที่บันทึกรายการในบัญชีแยกประเภท

ในกรณีที่ผู้ตรวจล่อบมีความสงสัยเกี่ยวกับราคาทุนของหลักทรัพย์ที่ซื้อมา โดยที่ราคาซื้อที่ปรากฏมีราคาสูงกว่าราคาตลาด ณ วันนั้นเป็นจำนวนมากแล้ว ผู้ตรวจล่อบก็ควรติดตามและล่อบหาสาเหตุในรายการเงินลงทุนนั้น โดยการตรวจล่อบกับราคาตลาดทั่วไปในช่วงของการซื้อหลักทรัพย์นั้นจากรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวัน

ผู้ตรวจล่อบควรพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างราคาทุนกับราคาซื้อที่รวมดอกเบี้ยไว้ เพื่อแยกดอกเบี้ยออกบันทึกบัญชีเป็นดอกเบี้ยค้างรับด้วย

การซื้อขายแลกเปลี่ยนสำหรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีอยู่กับหลักทรัพย์ใหม่อาจมีปัญหาในการบันทึกบัญชีได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาการบันทึกรายการแยกเป็น

ส่องประการคือ ประการแรกจะต้องพิจารณาว่าราคาขายของหลักทรัพย์ ก่าที่มีอยู่นั้น เป็นราคาเดียวกับราคาตลาด ณ วันที่ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยน และประการที่สอง ราคาหลักทรัพย์ที่ซื้อใหม่นั้นจะต้องเป็นราคาตลาดของหลักทรัพย์นั้น ณ วันที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกับการพิจารณาเกี่ยวกับราคาตลาดนั้น ทำได้โดยการตรวจสอบกับรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันและกับเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ส่วนแตกต่างระหว่างราคาตามบัญชีของหลักทรัพย์ ก่าที่แลกเปลี่ยนและราคาตลาดของหลักทรัพย์ใหม่ตามความต้องการจะบันทึกรายการเป็นกำไรหรือขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์

กระดาษาทำการของผู้ตรวจ ล้อบจะต้องบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ

เพื่อการทดสอบการบันทึกราคาทุนของเงินลงทุนในหลักทรัพย์รายการใหม่ ซึ่งในขั้นตอนแรกที่จะต้องตรวจสอบก็คือการสอบทานและพิจารณา เกี่ยวกับ การบันทึกต้นทุนของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมด

2.6 ตรวจสอบการดำเนินการเกี่ยวกับรายการเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ครบกำหนดไถ่ถอนหรือได้ขายออกไปหลังจากการตรวจสอบครั้งก่อนว่าได้บันทึกรายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง โดยถูกต้องหรือไม่ ผู้ตรวจ ล้อบควรทดสอบความถูกต้องของการบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่ครบกำหนดนั้น หรือได้ขายออกไปด้วย โดยอาจทำการเปรียบเทียบกับ เอกสารจากโบรคเกอร์ผู้ซื้อ สัญญาการซื้อขาย หลักฐานการรับเงินและระยะเวลาครบกำหนดของหลักทรัพย์แต่ละรายการ ผู้ตรวจ ล้อบจะต้องพิจารณาดูการรับชำระ เงินว่าถูกต้องทันเวลาและพิจารณาดอกเบี้ยถึงวันครบกำหนดรับชำระว่าได้คำนวณ รับชำระและลงบัญชีรายได้ไว้โดยถูกต้องครบถ้วน

กรณีผู้ตรวจ ล้อบมีข้อสงสัยเกี่ยวกับราคาขายของหลักทรัพย์รายการใด ก็ควรจะตรวจสอบกับราคาตลาด ณ วันที่ขายหลักทรัพย์นั้นจากข้อมูลการซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ เพื่อแก้ไขข้อสงสัยดังกล่าว ทั้งนี้เพราะการขายหลักทรัพย์ที่เป็นเงินลงทุนของกิจการต่ำกว่าราคาตลาดย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อกิจการไม่มากนัก

2.7 ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกรายการกำไรขาดทุนจากการซื้อขายเงินลงทุนในหลักทรัพย์ โดยการเปรียบเทียบรายการหลักทรัพย์ที่ขายกับบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์รายการนั้น บัญชีส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหลักทรัพย์นั้น บัญชีดอกเบี้ยค้างรับ และบัญชีกำไรหรือขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์นั้นด้วย

ผู้ตรวจสอบควรบันทึกรายการขายเงินลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งมีผลกำไรหรือขาดทุนเกิดขึ้นไว้ในกระดาษทำการ โดยแสดงรายละเอียดของราคาขายและราคาทุนของหลักทรัพย์รายการนั้น ๆ ด้วย เพื่อทดสอบความถูกต้องของยอดรวมของกำไรหรือขาดทุนจากการค้าหลักทรัพย์ และเพื่อตรวจสอบกับหลักฐานการขายหลักทรัพย์แต่ละรายการ ผู้ตรวจสอบควรคำนวณจำนวนเงินของรายการที่บันทึกไว้และทดสอบความถูกต้องตรงกันกับบัญชีที่เกี่ยวข้อง

2.8 สืบทานความถูกต้องของรายการดอกเบี้ยค้างรับ ยอดสะสมของส่วนเกิน และส่วนตัดมูลค่าของหลักทรัพย์ ณ วันตรวจสอบ โดยการใช้งบทดลองเพื่อทำการตรวจสอบบัญชีเหล่านี้ ซึ่งผู้ตรวจสอบควรจะทดสอบการคำนวณของยอดรวมแต่ละรายการเพื่อเปรียบเทียบกับยอดจำนวนรวมที่ปรากฏในงบทดลอง และจะต้องพิจารณาความเชื่อถือได้ของยอดจำนวนรวมนี้ด้วย สำหรับระบบที่บันทึกยอดค้างรับแยกสำหรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์แต่ละประเภท การทดสอบการคำนวณก็ควรจะทำแยกตามแต่ละประเภทเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกข้อมูลก็ควรมีการใช้โปรแกรมการตรวจสอบเพื่อการทดสอบยอดรวมทั้งสิ้น ซึ่งจะกระทำได้รวดเร็วกว่า

กรณีทำการทดสอบการคำนวณไม่อาจกระทำได้ครบถ้วนทุกรายการ ก็จะต้องใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างเพื่อการทดสอบ เมื่อจะต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้ตรวจสอบควรจะทบทวนรายการทั้งหมดเพื่อเลือกทดสอบการคำนวณสำหรับรายการที่ผิดปกติหรือน่าสงสัย

ในการตรวจสอบควรจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์และถูกต้องของระบบในการบันทึกยอดสะสม ซึ่งจำนวนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวันจะถูกบันทึกแยกตามบัญชีเงินลงทุนแต่ละประเภท และจะต้องกระทบยอดกับยอดสะสมของวันก่อน ยอดรวมในแต่ละวันจะต้องได้รับการบันทึกและกระทบยอดกับยอดในบัญชีแยกประเภทด้วย ในบางแห่งอาจบันทึกยอดสะสมเพิ่มขึ้นทุก ๆ สิ้นเดือน โดยที่ยอดที่บันทึกจะมีเอกสารประกอบของยอดรวมแต่ละวันเพื่อเปรียบเทียบกับยอดรวมในสิ้นเดือนที่บันทึกไว้ก็ได้

ผู้ตรวจสอบควรทบทวนความสัมพันธ์ของงบการเงินของการบันทึกยอดสะสมที่เพิ่มขึ้นทุกวันหรือทุกเดือนภายหลังจากการตรวจสอบครั้งก่อน เมื่อมีการซื้อหลักทรัพย์ใหม่แล้ว

ยอดดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นจะต้องบันทึกโดยการปรับปรุงกับยอดสะสมคงเหลือ และเมื่อหลักทรัพย์ที่ซื้อใหม่มีส่วนเกินหรือต่ำกว่ามูลค่าหลักทรัพย์ก็จะต้องมีการปรับปรุงรายการส่วนเกินหรือส่วนต่า นั้นด้วย

2.9 ตรวจสอบรายการดอกเบี้ยรับ ส่วนเกินและส่วนต่ำมูลค่าของหลักทรัพย์ ว่าได้บันทึกบัญชีสำหรับแต่ละงวดเดือนโดยถูกต้องครบถ้วน หลังจากการตรวจสอบรายการ ดอกเบี้ยค้างรับ ยอดสะสมของส่วนเกินและส่วนต่ำมูลค่าหลักทรัพย์แล้ว ผู้ตรวจสอบจะต้อง ตรวจสอบการบันทึกรายการดอกเบี้ยรับในแต่ละเดือนว่าได้บันทึกและผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้องโดยถูกต้องครบถ้วนทุกรายการ

ตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกรายการเพื่อวิเคราะห์การ บันทึกยอดรวมในแต่ละเดือน และการผ่านรายการของบัญชีดอกเบี้ยรับ ดอกเบี้ยค้างรับ ส่วนเกิน และส่วนต่ำมูลค่าหลักทรัพย์ ในขั้นตอนแรกโดยการพิจารณาการบันทึกรายการด้าน เดบิตและ เครดิต แล้วจึงพิจารณาการแยกประเภทรายการ เดบิตและเครดิตไปยังยังยอดรวมในแต่ละ เดือนทั้งรายการที่เพิ่มขึ้น รายการรับและรายการปรับปรุง สำหรับรายการดอกเบี้ยค้างรับ จะต้องพิจารณาดอกเบี้ยค้างรับของหลักทรัพย์ที่ซื้อและขายประกอบด้วย บัญชีดอกเบี้ยค้างรับ ของหลักทรัพย์แต่ละรายการจะต้องได้รับการติดตามเกี่ยวกับความถูกต้องในการบันทึกบัญชีเป็น ดอกเบี้ยรับ

สำหรับรายการดอกเบี้ยรับ ผู้ตรวจสอบควรประมาณดอกเบี้ยรับโดยการ คูณอัตราดอกเบี้ยและราคาที่ทำตราไว้ของหลักทรัพย์ที่ถือไว้ในระหว่างปี เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับดอกเบี้ยรับจากหลักทรัพย์แต่ละรายการที่บันทึกไว้

การประมาณการตัดรายการส่วนเกินและส่วนต่ำมูลค่าหลักทรัพย์ในแต่ละ ปีสำหรับเงินลงทุนในหลักทรัพย์แต่ละรายการ ทำได้โดยการหารส่วนแตกต่างระหว่างราคาที่ทำ ตราไว้และราคาทุนด้วยจำนวนปีที่ถือไว้จนถึงวันครบกำหนดตามที่ระบุไว้ตามพันธบัตรนั้น เปรียบเทียบยอดรวมที่ประมาณได้กับยอดรวมที่บันทึกไว้

2.10 ตรวจสอบการควบคุมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอำนาจ ว่าเป็นไปอย่างรัดกุมและมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพียงพอหรือไม่ โดยการตรวจสอบบัญชีหรือเอกสาร การลงบัญชี รายการสั่งซื้อหรือขายหลักทรัพย์ การรับและส่งหลักทรัพย์ เพื่อพิจารณาว่า

มีลายเซ็นของผู้มีอำนาจอนุมัติเป็นร่วมกันตามระเบียบ โดยถูกต้อง ตรวจสอบและสังเกตการปฏิบัติงาน ในแต่ละขั้นตอนเพื่อดูการควบคุมว่ามีความรัดกุมเพียงพอ และพิจารณาดูผลของการปฏิบัติงาน ว่ามีเอกสารหรือหลักฐานประกอบครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ สำหรับการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน จะต้องได้รับการตรวจสอบและอนุมัติโดยผู้รับมอบอำนาจ ตรวจสอบหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาการตรวจทานและอนุมัติรายการของผู้รับมอบอำนาจ พิจารณาการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของกิจการที่กำหนดไว้โดยรัดกุมหรือไม่ เพียงใด

การให้รหัสหรือ เลขที่เรียงลำดับกันล่วงหน้าสำหรับเอกสารสำคัญ เป็นวิธีการหนึ่งที่ดี ซึ่งจะแน่ใจได้ว่าทุกรายการที่ดำเนินการจะได้รับการตรวจทานและบันทึกบัญชีตามหลักฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่ควรจะให้เลขที่เรียงลำดับกันล่วงหน้า เช่น ใบสั่งซื้อ และขายหลักทรัพย์ เอกสารการรับและจ่ายเงิน ระบบการควบคุมที่ดีซึ่งจะทำให้ข้อมูลทางการบัญชี เป็นที่เชื่อถือได้ จะต้องประกอบด้วยเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องอย่างพอเพียง

สอบถามพนักงานผู้ดำเนินการที่สำคัญ เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมร่วมกัน เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติและคำแนะนำ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการประเมินถึงประสิทธิผลของระเบียบการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

2.11 ตรวจสอบความถูกต้องของรายงานที่เกี่ยวข้องซึ่ง เสนอต่อฝ่ายบริหาร อย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลเกี่ยวกับราคาตลาดจะมีความสำคัญสำหรับการตัดสินใจลงทุน และการจัดทางการเงิน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลดังกล่าว การรายงานราคาตลาดในรายงานการลงทุนนั้น สามารถตรวจสอบได้โดยการพิจารณาเปรียบเทียบ กับข้อมูลจากรายงานการซื้อขายหลักทรัพย์ประจำวันของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ส่วนของเงินลงทุนที่ครบกำหนดในรายงานการลงทุนจะมีความสำคัญ สำหรับการกำหนดแผนการลงทุนในอนาคต และการกำหนดสภาพคล่องของกิจการ ผู้ตรวจสอบภายในจึงควรพิจารณาความถูกต้องของรายงานเงินลงทุนที่ครบกำหนดตามระยะเวลา โดยการทบทวนรายงานและแยกประเภทของเงินลงทุนที่ครบกำหนด และจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดในรายงานตามแต่ละประเภทของเงินลงทุน

ตรวจสอบและพิจารณาการดำเนินการด้านเงินลงทุนในหลักทรัพย์ว่าเป็นไป โดยถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของทางราชการหรือไม่ เพียงใด

2.12 สรุปผลการตรวจสอบ โดยประเมินถึงความพอเพียง ประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาถึงคุณภาพของการดำเนินงาน
งานในปัจจุบัน